

"להיכן נעלמו הדמוקרטיה והטעם האישי?" שטראוס

אבנר שטראוס, מפיק: "נרוריה בקר היא קומיסרית תרבות ארצית. מי מקנה לה את הכוח והשררה? איזה זכות מוסרית יש לה? למה לא התקיים אף פעם מכרז לתפקיד הזה? עד מתי היא חשב שם? למה היא שולחת אנשים לדגל אחרינו בהפקות?"

עפרה פינקר, לשעבר נכזת תרבות: "מגיע לה פרס ישראל, אחרונת הצדיקים בסדום. בלעדי המנגנון שלה היינו הופכים לקניון אחד גדול. מנהלי התאטרונות מבינים רק שיווק ונסף. מציגים הצגות עם פירוטכניקה, חצוצרות או נושאים דיזקטיים"

לאמנות. שלטון שמתאים למשטרים אחרים ולא דמוקרטיים. ברגע שעברתי וערה בהצלחה, לא הייתי מגלה לאף אחר". "השקענו בהצגה 'חסמבה' כ-400 אלף שקל", מספר רן גואטה, המנהל הנוכחי של התאטרון של אורנה פורת. "זו היתה הפקה יקרה - במאי מוערך כמו אלון אופיר, שחקנים, תלכור שות. משרד התרבות סומך עלינו ונותן לנו 3.7 מיליון שקל בשנה. ההצגה נפסלה על ידי הסל. במקום להריץ אותה 200 פעמים, ההצגה 70, וזה בזכות עיריית תל אביב שהיא מחוץ לסל והזמינה המון הצגות".

"המחזה שטחי, הרמויות סטריאוטיפיות והוויי הילדים מתואר באופן קלישאתי שאינו פותח מקום למחשבה ולהתבוננות עמוק", חרצה ועדת הרפרטואר של הסל. "השימוש בשפה שרירי, בלתי משכנע ובלתי אמין בסלנג ובשיבושי לשון מלאכרי תיים". איפה ירון זהבי שצריך אותך?

בקר דוחה את הביקורת. "מי אמר להם לזרוק לפח?", היא משיחה. "שופיעו באופן עצמאי. התאטרון חי רק מסל תרבות? לתאטרון אורנה פורת יש אולם שיכול לפעול כל יום, כל הש" בוע. שיציגו שם. כל אמן יודע שאין הבטחה לאיכות. אפילו שייקספיר אפשר לעשות רע. מתאטרון מסובסד אני מצפה שי עשו את הדברים הכי טובים ומשמעותיים. הוא כבר קיבל כסף על ההפקה, אז שיפיק מאסטר פיס. יש הצגות לילדים שרצות 30 שנה. אני אומרת לאמן, עד שהנכדים שלי לא ייולדו, אל תוריד אותה. יש תאטרונות שעובדים שנה-שנתיים על הפקה אחת, למשל תאטרון הקרון. איזה תהליך, איזה כבוד. מה, התא" טרון הציבורי רוצה זכויות יתר?"

בכלל, בקר מכחישה כי היא מפלה בין הגופים הגדולים ומתוקצבים כמו הקאמרי, הבימה ובת שבע למוסדות התרבות הקטנים והמפיקים הפרטיים. "כשיעקב אגמון העלה את 'מרי לו'", היא מספרת, "הוא הציג את המחזמר בפני ועדת הרפרטואר והיא פסלה אותה. לא עזר לו כלום, הט" לפונים, להחצים. מדי שנה מוצגים לפנינו 500 מופעים חדשים, מתוכם 300 נכנסים לסל. הדוגמאות האלו לא מעידות על התמונה הכוללת".

רות היתה 'הרודנות של סל תרבות'. באותה תקופה עברנו על 'נשים קטנות'. הצגה מפונפנת של 200 אלף שקל. תלבושות מדהימות, צוות שחקנים מצויין. חוויה כללית של איכות. בתא" טרון לא היה ספק שהיא תאושר. אבל הוועדה פסלה אותנו".

מה זה עושה לך כיוצרת?
 "נכנסתי לכוה ייאוש מכל ההתנהלות, תחושת בטן של חוסר צדק. אתה לא מצליח להבין למה. סל תרבות אמור להיות צינור להעברת כספים עם בקרה, אבל במשך השנים הוא הפך לסוג של אוטוריטה בולשביקית. אמן יכול לעבוד רק עם הלב, אני לא פוליטיקאית. למה שאקיד דם לכתוב מחזאות לילדים ונוער, שזו עבודה יותר תובענית? זה פשוט מרתיח".

ברוריה בקר מכחישה שיש קשר בין הביקורת שהושמעה עליה לפסילת ההצגה. "זה נשמע כמו קונספירציה", היא קופ" צת. "אין לי בכלל קול בוועדות. לדמות את חברי הוועדה לכו" בות על חוט זה עלבון למאה איש ממיטב האקרמיה שעושים את עבודתם בהתנדבות".

אבל זו לא רק האובססיה הפרטית של דפנה אנגל. "סל תר" בות עושה הכל להבריח את האנשים הכי טובים בתחום", אומ" רת צביה הוברמן, שניהלה בעבר את התאטרון לילדים ולנוער שהקימה אורנה פורת. "מדי פעם אנחנו מנסים לפנות אותם בתאטרון, אבל אז הם נזכרים שזו דרך ייסורים העוברת בשתי ועדות, נימוקים לא נימוקים והכל בחוסר שקיפות. הם מעדי" פים לעשות הצגות למבוגרים. בסל תרבות נותנים לנו להר" גיש כאילו אנחנו פקידים קטנים שרוצים להתפרנס והם אנשי האמנות".

אבל רוב הפקות הדגל בן צולחות את הוועדות. "ש" הפקות בשנה, כולן היו בנותי. כל אנשי התאטרון עו" בדים בתחושת שליחות ופתאום מגיע יום הוועדות וכולנו כהיסטריה - עבר, לא עבר. מה נגיד לשחקנים? לכן נוצרות פה בארץ מוטציות שמטרתן רק לעבור ועדה. שנים היו כאן הצ" גות ריאליסטיות-חברתיות. השוק קלט שסל תרבות לא מעביר הצגות כאלו, והפסיק להפיק. ז'אנר שלם נעלם. מה עושים? עיבורים לספרים והצגות היסטוריות".

אין לך מילים טובות לומר על ניהול הסל?
 "זה שלטון אימים שלא מתאים לתקופה שלנו ולא מתאים

"הפעלת סל תרבות היא בניגוד למינהל תקין"

כבר ב-2002 הורה מבקר המדינה להוציא את הסל למכרז חיצוני

"התברר שאף על פי שוועדת הפטור ממכרז אישרה להתקשר עם החברה בעניין סלת"ם רק עד סוף דצמבר 1999, וביקשה שעד אותו מועד המשרד יפרסם מכרז בנושא סל תרבות, לא פירסם המכרז בנושא. בשנים 2000-2002 נכללה הפעלת סלת"ם כס" עיף בהסכם לרכישת שירותים שהמשרד חותם עליו מדי שנה עם החברה (למרות שהתשלום עבור הפעלת סלת"ם הוא מתקנה תקציבית של סלת"ם בתקציב המשרד ולא מתקנה של הפעלת מתג"סים). בכך עקף המשרד לכאורה את הנחיית ועדת הפטור, ו'חסך' לעצמו מכרז חיצוני לנושא הפעלת סל תרבות ארצי. ועדת הפטור מצידה לא עמדה על כך שהמשרד ימלא אחר דרישתה לפ" רסם מכרז להפעלת סלת"ם".

תגובת משרד החינוך: "סל תרבות פעל במשך שנים באמ" צעות החברה למתג"סים באמצעות פטור ממכרז. במהלך כל הש" נים נעשה הפיקוח באמצעות ועדה מייעצת המורכבת ממומחים בתחום התרבות והאמנות, אשר מעצבים את המטרות החינוכיות בהתאם למדיניות משרד החינוך. הוועדה המייעצת ממנה ועדות רפרטואריות המורכבות ממומחים בתחומי האמנות והתרבות אשר בחנו את היצירות על פי קריטריונים המתאימים לכל תחום יצי" רה. מפקחים מטעם המטה מבקרים באירועים האמנותיים הנכ" ללים בסל תרבות כדי לבחון שלא שולבו תכנים ומסרים שאינם חינוכיים.

"יצוין כי באחרונה הגיעו לשר החינוך ולמשרד טענות מטעם מספר גורמים בנושא סל תרבות. טענות אלה תיבדקנה באופן מסודר. עוד יצוין כי בימים אלה נערך המשרד לגבש מכרז פומבי לצורך הפע" לתם של שירותי סל תרבות".

תגובת מבקר המדינה: דובר המשרד, שלמה רוז, מאשר שאיגוד שחקני המסך (שח"ם) הגיש תלונה נגד סל תרבות ותלונה נוספת התמקדה בטענה שהסל פועל רק במחצית מהדרישות המקור" מיות. חשוב יותר: משרד המבקר יחד דוח מיוחד למעמדו של סל תרבות כבר ב-2002, וקבע כי הוא מתנהל בניגוד לכללי מינהל תקין. המבקר קבע חד משמעית כי על החברה למתג"סים להוציא את הסל למכרז חיצוני. למרות שווע" דת הפטור ממכרזים אישרה לחברה להפעיל את סל תרבות רק עד 1999, הרבר לא נעשה. מאז פרסום הדוח עברו כבר שבע שנים, אבל הוראת המבקר שוב לא בוצעה, וסל תרבות עדיין פועל באופן אוטונומי בתוך החברה למתג"סים.

כך נכתב בדו"ח המבקר ב" 2002: "לדעת משרד מבקר המדינה, הפעלת סלת"ם על ידי החברה (למתג"סים, א"ה) לפני חתימה על חוזה עם המשרד, לפני הבאת הנושא לדיון בוועדת פטור ממכרז ואף טרם אישור ועדת הרכישות של המשרד, היא בניגוד לסדרי מינהל תקין. במצב זה שי" משו המערכות שנועדו להחליט ברבר ולהפעיל פיקוח ובקרה 'חותמת גומי'.

